

Hemşirelik Öğrencilerinin Mevsimsel Grip ve Pnömoni Aşısına İlişkin Farkındalıklarının Belirlenmesi

Determination of the Awareness among Nursing Students about the Seasonal Influenza and Pneumonia Vaccination

Hacer Alpteker¹

DOI: 10.17942/sted.323448

Geliş/Received : 01.07.2017
Kabul/Accepted : 18.04.2018

Öz

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin mevsimsel grip ve pnömoni aşısına ilişkin farkındalıklarının belirlenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel tipte tanımlayıcı bir araştırmadır. Bu araştırma 331 öğrenci ile yapılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından literatür bilgisine dayalı olarak oluşturulan anket formu ile yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS paket programından yararlanılarak sayı, yüzde ve ki kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %80,7'nin kız ve birinci sınıf, %54,7'nin "alt gelir" düzeyinde ve %54,7'nin "evde" kaldıkları, %45,0'nin sağlıklarını "iyi" olarak algıladıklarını belirlenmiştir. Öğrencilerin %90,9'nun influenza hakkında, %94,9'unun ise pnömoni hakkında herhangi bir eğitime katılmadıkları, %58,8'nin ise yaşlılara ve kronik hastalığı olanlara grip ve pnömoni aşısının ücretsiz olduğunu bilmedikleri saptanmıştır.

Sonuçlar: Araştırmada öğrencilerin mevsimsel grip ve pnömoni aşısına ilişkin hiç bir eğitim almadıkları ancak büyük bir kısmının sağlık personelinin mevsimsel grip aşısı yaptırmasını gerekli gördüğü saptanmıştır. Yaşlılar ile kronik hastalığı olanlarda ciddi komplikasyonlara ve ölüme sebebiyet verebileceği için hemşirelik eğitiminde mevsimsel grip ve pnömoninin önemine ilişkin eğitim verilerek farkındalıklarının artırılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Hemşirelik öğrencisi, Grip, Pnömoni, Farkındalık

Abstract

Objective: The main objective of this study is to determine the awareness among nursing students about seasonal influenza and pneumonia vaccination.

Materials and Methods: This cross-sectional and descriptive study was conducted among 331 students. The data of this study were collected through face to face interviews using a questionnaire created by the researchers based on the literature. In the evaluation of the data, numbers, percentages and chi-square test were used through SPSS package program.

Findings: Of the students participated in the study, 80,7% were female first-grade students, 54,7% were low income, 54,7 % were living at "home" (not at the dormitory or hostel), 45 % were perceiving their health as "good". 90,9% of the students stated that they had not participated in a training on pneumonia previously; 94,9% of them reported that they had never attended an educational program about pneumonia. It was seen that 58 % of the students did not know that influenza and pneumonia vaccinations were free of charge for the elderly and those with chronic diseases.

Discussion: It was determined that the students who participated in this study have not received any education about seasonal influenza and pneumonia vaccination, but most of them considered it necessary for health personnel to have seasonal influenza vaccine. As it may cause serious complications and death in elderly patients and those with chronic diseases, it is thought that the awareness about this issue should be increased among nursing students by providing them with training during the nursing education programs on the importance of seasonal influenza and pneumonia.

Key words: Nursing student, Influenza, Pneumonia, Awareness

1 Öğr. Gör.; Abant İzzet Baysal Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Hemşirelik Bölümü, Bolu (Orcid No: 0000-0002-8337-4088)

Giriş

Toplumda influenza (mevsimsel grip) ve pnömoni(zatürre) görülme sıklığı giderek artmaktadır. Bu artışın nedeni, gerek toplumda bağışıklık sistemi baskılanmış hastaların artması gerekse daha hızlı sonuç veren duyarlı tanı yöntemlerinin etkeni belirlemeyi kolaylaştırmasıdır. Pnömoniler tüm dünyada ve ülkemizde yaygın görülen ve en fazla ölüme neden olan hastalıklar arasındadır. Özellikle bebeklerde, çocuklarda, yaşlılarda ve bilinen başka bir hastalığı olan duyarlı kişilerde pnömoniler daha da ölümcül olabilmektedir. Bulaşıcı hastalıklardan korunmanın en etkili yollarından biri kişilerin bağışıklanmasıdır. Pnömoniden korunmak için geliştirilen mevcut aşuların tamamen olmasa da yüksek riskli kişilere beş yılda bir uygulandığında kısmen koruma sağladığı bildirilmektedir (1).

Mevsimsel grip ise, çok eski zamanlardan beri bilinen ve sık görülen bir hastalıktır. Tüm dünyada pandemilere ve epidemilere yol açmaktadır. Her yıl dünya nüfusunun %5-20'ini etkilemekte, bunların 3-5 milyon kadarı hastaneye yatırılmakta ve 250-300 bin kadar da ölüm gerçekleşmektedir (2,3). Ayrıca ortaya çıkan komplikasyonlar ve mortalitenin yanında önemli iş gücü ve ekonomik kayıplara da yol açmaktadır. Grip virüsünün kendisi pnömoniye yol açabildiği gibi, diğer mikroorganizmalara bağlı pnömonilerin ortaya çıkmasını da kolaylaştırabilir. Gribin ağır seyrettiği ve ölümcül olduğu olgular çoğunlukla pnömoninin gribe eşlik ettiği olgulardır. Bu nedenle pnömoni'lerin ve buna bağlı ölümlerin önlenmesi için grip salgınlının önlenmesi gerekmektedir (1,4).

Grip ve pnömoniden korunmada bir diğer konuda sağlık çalışanlarının bağışıklanması ve farkındalığıdır. Bir grip salgınında sağlık çalışanları çok kritik bir öneme sahiptir. Salgın esnasında hastaların tedavi ve bakımında yer almak yanında salgının daha fazla yayılmadan kontrol altına alınmasını da sağlayacak olan sağlık personelidir. Grip salgını süresince, sağlık çalışanlarının hem toplumdaki enfekte bireylerle, hem de hastanede yatan hastalarla sık karşılaşmaları nedeniyle riskleri artmaktadır. Sağlık çalışanları, hastanede bakım verdikleri duyarlı kişiler, kendi aileleri ve çocukları için de influenza virüsünün kaynağı olabilmektedirler. Günümüzde sağlık personelinin

profilaksisi için uygun politikalar üretilmekte, uygulanmakta ve güncellenmektedir. Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC)'de riskli gruba(65 yaş ve üzeri, 5 yaşlı altı çocuklar, hamileler vb.) bakım veren sağlık çalışanlarına mevsimsel grip aşısını yaptırmalarını önermektedir (4). Aynı zamanda yaşlılar ile onlara birincil bakım sağlayan formal / informal (aile) bakım verenlere de grip aşısı uygulanması önerilmektedir (2,5).

Bu nedenle salgınlarda ilk aşılama gereken grupların başında hemşireler, doktorlar ve diğer sağlık çalışanları gelmektedir (4). Ancak sağlık çalışanlarının aşılama oranlarının istenilen seviyelerde olmadığı görülmektedir. Toplumun diğer bireyleri gibi sağlık çalışanları da bazen aşıya ilişkin yeterli bilgiye sahip olmamakta ve gerek çevresindeki söylentilerden gerekse medyadan aldıkları bilgilerle aşıya karşı bir tutum sergileyebilmektedirler (6). Oysa, pek çok araştırma, sağlık çalışanlarına grip aşısı yapılmasının yararlarını ortaya koymuştur (2).

Sağlık çalışanı grip açısından risk altında olması yanında, sağlık çalışanlarının davranışlarının toplumdaki bireyler tarafından rol modeli alınabileceği ve bağışıklama konusunda sağlık personelinin davranışlarının önem arz ettiği de unutulmamalıdır. Bu nedenle sağlık çalışanlarının grip aşısı ve bağışıklamaya ilişkin bilgi, tutum ve davranışlarını belirlemek önemli gibi görünmektedir (4). Geleceğin hemşireleri olarak, hemşirelik öğrencilerinin kendilerine, ailelerine ve çevresindeki insanlara doğru sağlık davranışı kazandırmada olumlu rol oynayacakları görüşünden yola çıkarak bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin mevsimsel grip ve pnömoni aşısına ilişkin farkındalıklarının belirlenmesidir.

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı tipteki araştırma Ekim-Aralık 2013 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini bir üniversitenin Hemşirelik Bölümünde okuyan (1, 2, 3, 4. sınıf) 500 öğrenci (N:500), örnekleme ise çalışmaya gönüllü katılan 331 öğrenci oluşturmuştur (n:331). Araştırma soruları literatüre dayalı olarak sosyo-demografik özellikler, Sağlık Algısı, grip aşısı yaptırma durumları, yaşlılık ve yaşlı bakımında grip ve pnömoni aşısına ilişkin farkındalık belirlemeye yönelik sorulardan oluşturulmuş ve anket yöntemiyle toplanmıştır.

Sağlık Algısı: Sağlığın bozulmasıyla birlikte bireyin kendi sağlık algısının azalması arasındaki ilişkiyi belirlemek için kullanılır. Katılımcıya "Genel olarak sağlığını nasıl tanımlarsınız?" şeklinde tek bir soru sorarak sağlık durumu belirlenmeye çalışılır. Seçenekler katılımcının kendine uygun olanı seçtiği "Mükemmel, Çok iyi, İyi, Orta, Kötü" şeklinde Likert tipi, beş kategoriden oluşmaktadır. *Puanlama* Yüksek skor kötü sağlığı gösterir. Bu tek soruluk araç sağlığı değerlendirmek amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır (2,7).

Araştırma, çalışmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerle ve kurum izni alınarak yürütülmüştür. Araştırmanın verileri anket yöntemi ile yüz yüze görüşme yöntemi toplanmış olup, bilgisayar ortamında bir veri tabanında sayı, yüzde ve ki kare test ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, yaş ortalamaları 20 yıl $\pm$ 1.6 (range: 18- 28) olup, büyük çoğunluğunun (%80,7) kız ve birinci sınıf (%43,5) olduğu, yarıya yakınının (%54,7) "alt gelir" düzeyinde ve şu anda "evde" kaldıkları (%54,7), genel olarak sağlıklarını "iyi (%45,0) ve "orta" (%36,0) olarak algıladıklarını söyledikleri tespit edilmiştir (n:331) (Tablo 1).

Öğrencilerin %54,9'unun bu yıl grip olmasına karşın yalnızca %3,6'sının bu yıl grip aşısı oldukları, %90,9'nun daha önce influenza hakkında, %94,9'unun ise pnömoni hakkında herhangi bir eğitime katılmadıkları saptanmıştır. Grip aşısı hangi aylarda yapılır sorusuna %50,8'nin Eylül, %29,0'nun Ekim ayı cevabını verdiği, %71,0'inin sağlık personelinin aşı yaptırmasını gerekli bulurken, %29,0'nun sağlık personeli için gerekli olmadığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Mevsimsel grip aşısının koruyuculuk oranını sorulduğunda %29,0'unun bilemediğini ifade ettikleri görülmüştür. Aşıların markası değiştiğinde koruyuculuk düzeyi değişir mi sorusuna öğrencilerin %31,7'sinin evet yanıtı verdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin %87,3'nün yaşlıların grip ve pnömoni aşısı olması gerektiğini düşündüğü, %16,9'unun ise yaşlıya bakan sağlık personelinin, %14,2'sinin yaşlıya evde bakım veren aile üyelerinin grip aşısı yaptırmasını gerekli bulmadıklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir (n:331). Yaşlılara ve kronik hastalığı olanlara grip ve pnömoni aşısının ücretsiz olup olmadığı sorulduğunda, öğrencilerin %58,8'nin ücretsiz olduğunu bilmedikleri saptanmıştır (Tablo 2).

Öğrencilerin tamamına yakınının (%96,4) grip aşısı yaptırmadığı; bununla birlikte eğitim

Tablo 1. Sosyo-demografik özellikler (n: 331)

Sosyo-demografik özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kız	267	80,7
Erkek	64	19,3
Gelir düzeyiniz nedir?		
Alt	181	54,7
Orta	139	42,0
Üst	11	3,3
Şu anda nerede yaşıyorsunuz?		
Ev	181	54,7
Yurt	150	45,3
Genel olarak sağlığınızı nasıl hissediyorsunuz?		
İyi	149	45,0
Orta	119	36,0
Kötü	12	3,6
Çok iyi	49	14,8
Çok kötü	2	0,6
Toplam	331	100,0

Tablo 2. Öğrencilerin grip ve pnömoni aşısına ilişkin bilgi durumları (n:331)

Bilgi durumu	Sayı	%
Daha önce grip hakkında eğitim aldınız mı?		
Evet	30	9,1
Hayır	301	90,9
Daha önce pnömoni hakkında eğitim aldınız mı?		
Evet	17	5,1
Hayır	314	94,9
Bu yıl grip oldunuz mu?		
Evet	179	54,1
Hayır	152	45,9
Bu yıl grip aşısı yaptırdınız mı?		
Evet	12	3,6
Hayır	319	96,4
Daha önce grip aşısı yaptırdınız mı?		
Evet	56	16,9
Hayır	275	83,1
Sağlık personeli grip aşısı olmalı mı?		
Evet	235	71,0
Hayır	96	29,0
Aşı markası değişirse koruyuculuk oranı değişir mi?		
Evet	105	31,7
Hayır	226	68,3
Yaşlılar grip ve pnömoni aşısı olmalı mı?		
Evet	289	87,3
Hayır	42	12,7
Yaşlıya evde bakım verenler (informal/aile üyesi) grip aşısı olmalı mı?		
Evet	284	85,8
Hayır	47	14,2
Yaşlılar ile kronik hastalığı olanlara grip ve pnömoni aşısının ücretsiz olduğunu biliyor musunuz?		
Evet	136	41,2
Hayır	195	58,8
Toplam	331	100,0

Tablo 3. Öğrencilerin grip hakkında eğitim alma durumlarının bu yıl grip aşısı olma durumlarına etkisi (n: 331)

Grip hakkında eğitim alma durumu	Grip aşısı olma durumu						x ² Değeri
	Evet		Hayır		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Evet	3	10,0	9	3,0	12	3,6	x ² :3.387 sd:1 p: 0.05
Hayır	27	90,0	292	97,0	319	96,4	
Toplam	30	100,0	301	100,0	331	100,0	

alanların %10'unun aşı yaptırdığı ve bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (p: 0.05) (Tablo 3).

Tartışma

Mevsimsel grip, çok eski zamanlardan beri bilinen ve sık görülen bir hastalıktır (1,2, 3,8,9). Aşılamanın hastalıklardan korunma ve ölümlerin

önlenmesi açısından önemli bir yöntem gibi görünmektedir. Solunum yoluyla bulaşan hastalıkların tümünde olduğu gibi mevsimsel influenza hastalığı açısından da sağlık çalışanları risk grubunda yer alır (6). Hastane kaynaklı bulaşta ise sağlık çalışanları en önemli kaynaktır. Bu nedenle Amerikan Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC) tüm hastane çalışanlarının grip aşısı olmasını önermektedir (9). Aynı biçimde Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP) ve Hospital Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC), önerilerinde sağlık çalışanları için temel olarak uygulanması öngörülen aşılardan influenza aşısı da yer almaktadır (9, 10). Ayrıca TC Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'nun 14.03.2016 tarihli Bağışıklama Danışma Kurulu Toplantısı sonucuna göre sağlık çalışanlarına yapılması gereken aşılardan aşı şeması yeniden düzenlenmiş olup, bulaşıcı hastalıklarla karşılaşma risklerinin yüksek olması nedeniyle sağlık çalışanlarının hem kendilerini hem hastalarını hem de ailelerini korumaları amacıyla aşılanmalarını öngörmektedir. Sağlıkla ilişkili bölümlerde okuyan öğrencilere de çeşitli aşılardan yanı sıra Mevsimsel İnfluenza aşısının gerekli olması nedeniyle ilgili kuruluşlara resmi yazıyla bildirilmiştir (11).

Literatür incelendiğinde, sağlık çalışanlarının aşılanma oranlarının artırılmasının hastane kaynaklı influenza bulaşının azalacağını işaret etmektedir (11). Ancak sağlık personelinin mevsimsel grip aşılılarıyla aşılanma oranlarının gelişmiş ülkelerde bile %40'larda kaldığı bildirilmektedir (6). 2005-2006 yıllarında 10 ülkede yürütülen bir araştırmada Türkiye'deki grip aşılanma oranı %5 olarak saptanmıştır (12). Yirmili ve arkadaşlarının çalışmasında (12) Mevsimsel Grip aşısı yaptırma oranı ise %12, Çıblak ve arkadaşlarının 2012 yılında yapılan çalışmasında (13) %45,7, Karacaer ve arkadaşlarının çalışmasında (14) %20,1, Gürbüz ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (6) ise %42,3 olarak görülmüştür. Bizim çalışmamızda ise öğrenci hemşirelerin yalnızca %3,6'nın grip aşısı yaptırmış olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç Yirmili ve arkadaşlarının çalışmasına benzerdir ve bu oranın genel koruyuculuk açısından oldukça düşük olduğu söylenebilir.

CDC'nin Healthy People 2020 projesi kapsamında aşıyla önlenabilir hastalıkların

azaltılması ve eliminasyonu hedeflenmektedir. Sağlık çalışanlarının yıllık mevsimsel influenza aşısını yaptırma oranını artırarak sağlık çalışanlarında İnfluenza aşısı; 2008 yılında %45,5 ve 2020 yılında %90 olması hedeflenmektedir(15,16). Mevsimsel Grip aşısına ilişkin literatüre göre, aşısının genel olarak her yıl Eylül, Ekim, Kasım aylarında yapılması, gribe yakalanma riski yüksek ya da gripin ağır ve ölümcül seyredebileceği kişilere uygulanması önerilmektedir (4). Bizim çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin yarısından fazlasının aşı zamanı olarak Eylül(%50,8), Ekim (%29,0) ayı şeklinde ve doğru cevap verdiği görülmüştür. Kant ve arkadaşlarının birinci basamak sağlık çalışanlarıyla yaptığı çalışmada ise tamamına yakınının (%93,5) Eylül-Ekim ayı şeklinde cevap verdikleri görülmüştür (4). Yunanistan'da 2004-2005 yıllarında sağlık çalışanlarında, mevsimsel grip aşılanma oranının %1,72 gibi çok düşük olduğu ve sonraki yıl ülke çapındaki tüm hastanelerde çalışan sağlık personellerine yönelik mevsimsel grip aşı kampanyası sonucunda ise bu oranın ancak %16,36 çıkarılabildiği bildirilmektedir (17).

Sağlık personelinin mevsimsel grip aşısı yaptırmasına ilişkin görüşlere bakıldığında; Kant ve Önal'ın çalışmasında bu oran %87,1'iken, Çıblak ve arkadaşlarının çalışmasında %44,0 olarak belirlenmiştir (13,15). Bizim çalışmamızda ise hemşirelik öğrencilerin %71,0'nin sağlık personeli her yıl aşı yaptırmalı şeklinde yanıtladıkları görülmüştür. Bu oran oldukça yüksektir ve olumlu olduğu söylenebilir. Sağlık personelinin mevsimsel grip aşısı olmaya ilişkin olumlu düşünceleri sevindiricidir ancak düşünmek yanında hem hastalarını, hem ailesini hem de kendini koruyarak iş gücü kaybını azaltması, verimli bir biçimde çalışabilmesi için bunu eyleme geçirmesi, aşılardan yaptırmakla bağışıklık kazanması çok daha efektif olacaktır.

Sağlık çalışanlarının bağışıklanmasının sağlanması yanında risk gruplarından yaşlı nüfusun bağışıklanması da önemli gibi görünmektedir. Bu noktada yaşlıları bilgilendirecek ve yönlendirecek olan kişi yine sağlık personelidir. Grip aşısının etkinliğinin kişiden kişiye göre değiştiği ve genç erişkinlerde aşının hastalığı önleme oranının yüzde 70-90 arasında olduğu belirtilmektedir. Kronik tıbbi sorunları olan yaşlılarda aşı, influenza enfeksiyonunu önlemekte daha az etkili olsa da

hastalığın şiddetini, komplikasyonları ve ölüm oranını azaltmakta oldukça etkin bulunmuştur. Aşının yaşlılarda hastaneye yatışları %70, ölüm oranını ise %85 oranında azalttığı görülmüştür (2,18). Erişkin aşılama oranında, özellikle yaşlıların aşılama oranı çoğunlukla göz ardı edildiği bildirilmektedir (4). ABD’de influenza aşısının 65 yaş üstü tüm yaşlılara rutin olarak uygulanması önerilmesine karşın, aşılama oranlarının %10-40 civarında olduğu ve bu ülkede yılda 50.000 ile 70.000 arasında değişen sayıda erişkin pnömokok enfeksiyonu ve influenza nedeniyle öldüğü bildirilmektedir (2). Oysa bu iki hastalığa karşı kullanılacak ve koruyuculuk oranı yüksek aşılama bulunmaktadırlar. Dolayısıyla erişkinde bağışıklama, gerek birey ve toplum sağlığı gerekse önlenemez hastalıkların yol açacağı işgücü kaybı nedeniyle son derece önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (3).

Kant ve arkadaşlarının çalışmasına göre; sağlık çalışanlarının %97,9’u 65 yaş üstü nüfusun risk grubu olduğunu bilmesine karşın yalnızca %65,7’sinin 65 yaş üstü kişilere aşı yapılmasını önerdiği görülmüştür (15). Bizim çalışmamızda ise öğrencilerin %87,3’nün “yaşlıların mevsimsel Grip ve Pnömoni aşısı olmaları gerektiği” yönünde görüş bildirdikleri saptanmıştır.

Bağışıklama hakkında bir diğer konuda yaşlıya ev ortamında bakım verenlerin mevsimsel gribe karşı bağışıklanmasıdır. CDC, özellikle Mevsimsel Grip komplikasyonları açısından risk taşıyan yaşlı ile, yakın temasta olan aile birey(ler)inin yılda bir kez aşılmasını önermektedir (2,17,20). Enfekte kişiler, klinik ya da subklinik olarak influenza komplikasyonları açısından yüksek risk taşıyan kişilere virüsü taşıyabileceğinden, bu kişilere bakım veren kişiler aracılığıyla influenza bulaşması ve buna bağlı ölümlerin azalmasını sağlayabilecektir (2). Yaşlıya bakım verenlerin, bağışıklanma durumuna ilişkin çalışmaya çok rastlanmamış olup, Alpteker’in çalışmasında (2008), bakım verenlerin yalnızca %13’ünün mevsimsel Grip aşısı yaptırdığı belirlenmiştir (2). Bizim çalışmamızda ise hemşirelik öğrencilerinin %85,8’nin yaşlıya evde bakım verenlerin aşı yaptırması yönünde yanıt verdikleri görülmüştür. Ülkemizde yaşlılar ile kronik hastalığı olanlara grip ve pnömoni aşısı ücretsiz temin edilmektedir (20,21). Bizim çalışmamızda öğrencilerin

%58,8’nin bu iki aşının yaşlılar ile raporlamak suretiyle kronik hastalığı olanlara ücretsiz yapıldığını bilmedikleri saptanmıştır.

Sonuçlar

Öğrencilerin mevsimsel grip ve pnömoni aşısına ilişkin hiç bir eğitim almadıkları ancak büyük bir kısmının sağlık personelinin mevsimsel grip aşısı yaptırmasını gerekli gördüğü saptanmıştır. Aşı markası değiştiğinde aşının koruyuculuk oranının da değişeceği, yaşlı bakımında yer alan sağlık personelinin aşı yaptırmasını gerekli olmadığı, yaşlılar ile kronik hastalığı olanlara grip ve pnömoni aşısının ücretsiz olduğunu bilmedikleri görülmüştür.

Ülkemizde mevsimsel grip ve pnömoni aşısının risk gruplarına gerekliliği ile ilgili çalışmaların artırılması, mevsimsel grip aşısı konusunda sağlık çalışanlarının aşılmasına da öncelik verilmesi önemli görünmektedir. Bu nedenle hasta bakımından birincil sorumlu olan geleceğin hemşiresi öğrencilere, mevsimsel grip ve pnömoni aşısı hakkında eğitim verilmesi gerektiği görüşü paylaşılmaktadır. Ayrıca multidisipliner ekiplerce konuya ilişkin yeni çalışmaların yapılması, sağlık personelinin/öğrencilerin bağışıklanma oranının artırmaya yönelik yeni stratejilerin geliştirilmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Teşekkür

Araştırma verilerinin toplanmasına katkı sağlayan dördüncü sınıf öğrencilerime teşekkürü borç bilirim.

İletişim: Hacer Alpteker

E-posta: alpteker14@gmail.com

Kaynaklar

1. Selçuk T, Solunum Sistemi Enfeksiyonları - Viral Pnömoniler
<http://www.toraks.org.tr/uploadFiles/book/file/2422011142232-18.pdf>.
Erişim: 10.02.2017
2. Alpteker H (2008) 65 Yaş ve üstü Bireylere Evde Bakım Verenlerin Yaşadıkları Güçlüklerin Belirlenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
3. Suntur M B, Kaya H, Kuşcu F. Bir Mevsimsel İnfluenza Epidemisi Deneyimi, Ege Tıp Dergisi, 2018; 57(1), 46-50
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/456353> Erişim: 10.02.2017
4. İkinci S, Birengel S, Çalışkan D, Akdur R. AÜTF

- İbni Sina Hastanesi'nde Hekim ve Hemşirelerin Mevsimsel Grip/Aşısı ile İlgili Tutum ve Davranışları, *Sted Dergisi*: 2012;Cilt:21, sf: 1-9.
5. Kartal E (2008) Toplumdan Edinilmiş Enfeksiyonlara Pratik Yaklaşımlar, Sağlık Personelinde Profilaksi I, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Sempozyum Dizisi No:61, sf: 215-222
  6. Gürbüz Y, Tütüncü E E, Şencan İ, Şendağ E, Callak F, Sevinç G, Tekin A. İnfluenza A (H1N1) 2009 Pandemisinde Hastane Çalışanlarının Grip Aşısına Yaklaşımlarının Araştırılması, *Pamukkale Tıp Dergisi*, 2013;6(1):12-17.
  7. Self-Rated Health , <http://patienteducation.stanford.edu/research/generalhealth.html> Erişim: 08.02.2019
  8. Salgado D, Farr BM, Hall K, Hayden FG. Influenza in the acute hospital setting. *Lancet Infect Dis* 2002;2;145-155.
  9. Dokuzoğuz B. Sağlık Çalışanlarında Aşılama, *Hastane İnfeksiyonları Dergisi* ;2007;11(3):187-192.
  10. Carman WF, Elder AG, Wallace LA, et al. Effects of influenza vaccination of health-care workers on mortality of elderly people in long-term care: a randomised controlled trial. *Lancet* ; 2000;355:93-97.
  11. Sağlık çalışanlarına yönelik uygulanması gerekli aşılar ve uygulama şemaları, <https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/20716,saglik-calisanlari-asilamalaripdf.pdf?0> Erişim: 07.02.2019
  12. Yirmili D, Kunt Sila K, Dinçer N, Şal O, Hızal S, Türkiye'deki Tıp Öğrencilerinin İnfluenza Aşısına Karşı Tutumları, <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:YiiQ4qHWG2IJ:www.klimik.org.tr/wp-content/uploads/2016/03/SS-11-Neris-Din%25C3%25A7er.pdf+%&cd=3&hl=tr&ct=clnk&gl=tr> Erişim: 16.04.2017
  13. Çıblak M, Nohutçu N, Gürbüz İ, Badur S, Güldal D Aile Hekimliğinde grip ve Grip Aşısı: Bilmek Uygulama İçin Yeterli mi? *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, 2012;16(4), 157-163.
  14. Karacaer Z, Öztürk İ, Çiçek H, Şimşek S, Duran G, Görenek L . The knowledge, attitudes and behaviors on immunization of healthcare workers, *TAF Prev Med Bull*. 2015; 14(5): 353-363, doi: 10.5455/pmb.1-1429013382, <https://www.scopemed.org/?mno=185044#abstract> Erişim: 16.04.2017
  15. Kant Sökel S, Önal Ö, Birinci Basamak Sağlık Personelinin Mevsimsel İnfluenza Aşısı Hakkındaki Bilgi ve Tutumları, *Konuralp Tıp Dergisi*, 2016;8(1):41-46
  16. Pearson ML, Bridges CB, Harper SA. Influenza vaccination of health-care personnel: recommendations of the Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC) and the Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP). *MMWR Recomm Rep* 2006; 55 (RR-2): 1-16,
  17. Maltezou H C, Maragos A, Halharapi T, Karagiannis I, Karageorgou K, Remoudaki H, Papadimitriou T, Pierrousakos IN (2007) Factors influencing influenza vaccination rates among healthcare workers in Greek hospitals , *Journal of Hospital Infection*, 66, 156-159
  18. Büke A (2015) Immunization in elderly. *Ege Journal of Medicine*; 54: Supplement: 35-40, İnfluenza Vaccine, Department Of Health And Human Services, Centers For Disease Control And Prevention National Center For Immunization And Respiratory Diseases, Erişim: 16.04.2017
  19. <http://www.cdc.gov/>, İnfluenza Vaccine, Department Of Health And Human Services, Centers For Disease Control And Prevention National Center For Immunization And Respiratory Diseases, Erişim: 16.04.2017
  20. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Genişletilmiş Bağışıklama Genelgesi, <https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/TR,42937/genisletilmis-bagisiklama-programi-genelgesi.html>, Erişim: 08.02.2019
  21. Grip Aşıları Duyuru, http://www.sgk.gov.tr/duyurular/genel_saglik_sig_ortasi/25.05.2011_Grip%20Asilari.pdf Erişim: 16.04.2017.